

**VII Seminari de Terminologia:
«La nomenclatura química de la IUPAC en català»**

(coorganitzat amb la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona i amb la Societat Catalana de Química, també filial de l'Institut d'Estudis Catalans)

(Hi ha fotos del seminari accessibles a l'enllaç <http://www.iec.cat/scaterm/Butlletins/033.htm>)

Programa del VII Seminari de Terminologia

«La nomenclatura química de la IUPAC al català»

Aula Magna Enric Casassas de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona,
16 de novembre del 2012

- 9.30 h Inscripció de participants i lliurament de documentació
- 10.00 h *Obertura del seminari*
- 10.05 h **L'adaptació dels llibres de la IUPAC al català**
Salvador ALEGRET
Departament de Química de la Universitat Autònoma de Barcelona
Membre de la Societat Catalana de Química, filial de l'IEC
- 10.40 h **Nomenclatura de química orgànica**
Àngel MESSEGUER
Departament de Química Orgànica de la Universitat de Barcelona
Membre de la Societat Catalana de Química, filial de l'IEC
- 11.15 h *Pausa cafè*
- 11.45 h **Nomenclatura de química inorgànica**
Joaquim SALES
Departament de Química Inorgànica de la Universitat de Barcelona
Membre de la Societat Catalana de Química, filial de l'IEC
- 12.20 h **Les magnituds, les unitats i els símbols en química física**
Josep M. MESTRES
Servei de Correcció Lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans
Membre de la Societat Catalana de Terminologia, filial de l'IEC

13.00 h **Nomenclatura de química analítica**

Òscar AZNAR

Màster en anàlisi química, UB

Membre de la Societat Catalana de Terminologia, filial de l'IEC

13.40 h *Cloenda*

Presentació del VII Seminari de Terminologia

Agustí Espallargas

Vocal de Comunicació de la SCATERM

Soci de la SCATERM pel Parlament de Catalunya

El Seminari de Terminologia de la SCATERM de la tardor del 2012, sobre «La nomenclatura química de la IUPAC al català», tingué lloc el 16 de novembre al matí a l'aula Magna Enric Casassas de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona, i comptà amb la col·laboració d'aquesta Facultat i de la Societat Catalana de Química (SCQ).

El Seminari va oferir ponències a càrrec de Salvador Alegret, Àngel Messguer, Joaquim Sales, Josep M. Mestres i Òscar Aznar. Va conduir les intervencions Àngels Egea, vocal de la SCATERM, en féu la presentació Jaume Martí (president de la SCATERM) i la cloenda Pere Lluís Cabot (degà de la Facultat de Química de la UB).

La primera intervenció va ser a càrrec de Salvador Alegret (UAB i SCQ), que va fer una revisió general de «L'adaptació dels llibres de la IUPAC al català». Alegret va parlar de l'interès històric per l'establiment d'una nomenclatura química normalitzada i de les recomanacions que la IUPAC difon amb aquest objectiu. Així, la IUPAC compta, des que es va fundar, amb comissions de nomenclatura que treballen amb l'objectiu explícit de facilitar l'estandardització i la comunicació. Alegret va assenyalar que, tanmateix, la tasca de la IUPAC en la normalització terminològica és, en general, poc innovadora i massa deutora de la tradició, com ho il·lustra el fet de voler —o haver de— mantenir i divulgar diversos sistemes de nomenclatura, els quals s'han anat superposant al llarg dels anys i no sempre són coherents entre si. Els treballs de la IUPAC —especialment els seus coneguts llibres o manuals— s'han difós també per mitjà de traduccions i adaptacions a llengües altres que l'anglès, tot i que aquesta feina no s'ha fet d'una manera sistemàtica ni regular. En totes les adaptacions catalanes, editades per l'Institut d'Estudis Catalans, especialistes i terminòlegs han hagut d'aplicar una sèrie de criteris lingüístics i terminològics específics del treball terminològic.

Àngel Messeguer, de l'Institut de Química Avançada del CSIC, va parlar de la «Nomenclatura de química orgànica», és a dir, de l'adaptació del llibre blau de la IUPAC, obra avui exhaurida. Messeguer va parlar de la necessitat de disposar d'una nomenclatura sistemàtica en aquest camp i va presentar alguns problemes per a l'establiment d'unes regles generals que siguin útils i comprensibles. Com a coautor de l'adaptació del llibre blau, va parlar de primera mà de la manera com es va elaborar aquesta adaptació, en què es van fer prevaler criteris com el respecte pel «geni de la llengua», l'adopció de formes que fossin identificables respecte de les originals angleses, amb l'ajut i l'aval de les formes adoptades en les versions italiana i francesa, i els antecedents existents en català (Fabra, GEC i altres compilacions i materials). En un pla més general, va concloure que l'objectiu de l'estandardització terminològica en la química ha de ser la fixació, entesa, però, com una cosa dinàmica; i que en aquesta tasca cal comptar amb la implicació dels organismes oficials normalitzadors (IEC, Termcat, etc.), dels especialistes (societats filials de l'IEC, entre altres) i també del sector de l'ensenyament. Cal també reivindicar la feina de recepció i divulgació feta pels mitjans de comunicació i pels usuaris. En definitiva, cal treballar per oferir unes eines d'estandardització al màxim de pràctiques i vetllar perquè flueixi la comunicació entre els experts i professionals de la química.

Joaquim Sales (UB i SCQ) va dedicar el temps que tenia assignat a parlar de la «Nomenclatura de química inorgànica» i, en concret, de l'adaptació del llibre vermell de la IUPAC. Després d'una introducció històrica general sobre els objectius i la necessitat de fixar i normalitzar la nomenclatura de química inorgànica —en un plantejament semblant al que havien exposat els dos ponents que el van precedir—, es va centrar a fer una descripció dels diversos tipus de denominacions existents (noms trivials, noms semisistemàtics i noms sistemàtics), de les diverses nomenclatures (de composició, de substitució i d'addició o coordinació) i dels tipus de fórmules (empíriques, moleculars o estructurals), amb exemplificacions de cada cas. Va acabar reconeixent la feina i els propòsits de la IUPAC i assenyalant les limitacions que es poden trobar en la praxi de la sistematització terminològica en aquest àmbit.

Josep M. Mestres, cap del Servei de Correcció Lingüística de l'IEC, va començar parlant de la importància de poder disposar d'una simbologia unificada en l'àmbit de les ciències en general. Després de presentar els manuals «de colors» de la IUPAC, va centrar-se a parlar de «Les magnituds, les unitats i els símbols en química física» —matèria continguda en el llibre verd—, en una ponència especialment adreçada als correctors i revisors lingüístics que s'hagin d'enfrontar a textos especialitzats que en continguin, especialment pel que fa als esculls ortotipogràfics. Va parlar de la gènesi del manual esmentat i de les diverses edicions en anglès i en català. Així, va descriure les característiques i l'estructura de les edici-

ons catalanes, i també va presentar les modificacions i les novetats de la tercera edició anglesa respecte de la segona —continguts nous, esmenes destacables i suppressions o absències, amb la rellevància que això té des del punt de vista ortotipogràfic. Finalment, va destacar que el llibre verd ha esdevingut, a còpia de millores, una obra pluridisciplinària de referència.

Òscar Aznar (màster en anàlisi química i traductor, i vocal de la Junta de la SCATERM) va parlar de la història, l'estructura i l'adaptació al català del llibre taronja de la IUPAC, és a dir, del *Compendi de nomenclatura en química analítica*. Així, va parlar de les característiques de l'edició catalana actual, apareguda el 2007, adaptació en la qual es van introduir millores respecte de l'original anglès, quan era lícit de fer-ho segons criteris normatius i terminològics consensuats. El gruix de l'exposició la va dedicar a revisar el contingut de l'obra a partir d'observacions terminològiques relatives a termes i magnituds, la presentació de resultats experimentals, la termodinàmica de les solucions i diversos tipus d'anàlisis, mètodes i processos. Una part especialment interessant de la versió catalana del llibre taronja és l'índex global de termes, que constitueix, de fet, un vocabulari de química analítica bilingüe (anglès i català). Oscar Aznar va concloure que el *Compendi* és una obra molt útil i d'alta qualitat, i que és recomanable d'acompanyar-lo del llibre de text *Anàlisi química quantitativa*, de Harris, i del llibre daurat de la IUPAC en línia (GOLD-W).

La Junta de la SCATERM agraeix la bona disposició i la implicació de la Facultat de Química per a la celebració del VII Seminari a la seva seu, i es congratula de la bona assistència de públic, ja que es va arribar a una seixantena llarga d'inscrits.

Assistents al VII Seminari de Terminologia

Aquesta llista recull totes les persones assistents al VII Seminari de la SCATERM, ordenades alfabèticament pels cognoms.

Immaculada ANGURELL I PURRONY
Barcelona

Josep Joan CENTELLES I SERRA
Barcelona

Jordi ARAMON
Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)

Elena CERDEIRAS
Barcelona

Òscar AZNAR I ALEMANY
Vilafranca del Penedès (Alt Penedès)

Elisenda CIRERA I DOMÈNECH
Barcelona

Coral BARRACHINA I GONZÀLEZ
Foios (València)

Ramon COMPANYÓ I BELTRÁN
Barcelona

Pere Lluís CABOT I JULIÀ
Barcelona

Ramon COSTA I SALA
Barcelona

Núria CASTELLS I QUINTANA
Barcelona

Margarita CRESPO I VICENTE
Barcelona

Amparo CAUBET I MARÍN
Barcelona

Jordi CUADROS I MARGARIT
Barcelona

Rosa Maria CEDER I CANALS
Barcelona

Marta DALMASES I SECANELL
Igualada (Anoia)

Lucía d'ANDREA I RODRÍGUEZ-VIDA
Barcelona

Margarita GARRIGA I GORINA
Sabadell (Vallès Occidental)

Mercè DEUMAL I SOLÉ
Barcelona

Jordi GINER I ROS
Barcelona

Josep-Maria DOMINGO I GARCIA
Vilassar de Dalt (Maresme)

Arnald GRABULOSA I RODRÍGUEZ
Barcelona

Àngels EGEA I PUIGVENTÓS
Barcelona

Dolors JOVELL I BRUNET
Barcelona

Miquel ERRA I GALLACH
Manlleu (Osona)

Anna DE JUAN I CAPDEVILA
Barcelona

Agustí ESPALLARGAS I MAJÓ
Barcelona

Montserrat LLAURADÓ I TARRAGÓ
Barcelona

Joan-Antoni FARRERA I PIÑOL
Barcelona

Anna LLOBET I SOLÉ
Barcelona

Josep M. FERNÁNDEZ
Barcelona

José Fermín LÓPEZ I SÁNCHEZ
Barcelona

Montserrat FERRER I GARCIA
Barcelona

Mercè LORENTE I CASAFONT
Barcelona

Antonio FLORIDO I PÉREZ
Barcelona

Joan Albert MACH
Barcelona

Judit FREIXA I AYMERICH
Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)

Mercè MALGOSA I MORERA
Terrassa (Vallès Occidental)

Xavier FUENTES I ARDERIU
Barcelona

Heura MARÇAL I SERRA
Bellaterra (Vallès Occidental)

Francesc GALERA I PORTA
Bellaterra (Vallès Occidental)

Maria Àngels MARTÍNEZ I SALOM
Llucmajor (Mallorca)

Lorenzo GALLEGO I BORGHINI
Barcelona

Anna MASSOT
Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental)

Vicente MERCHÁN I SANCHO
Barcelona

Àngel MESSEGUER I PEYPOCH
Barcelona

Josep M. MESTRES I SERRA
Barcelona

Lourdes MESTRES I VILA
Barcelona

M. Teresa MIRET I MESTRE
Sant Pere de Ribes (Garraf)

Ernesto NICOLÁS I GALINDO
Barcelona

Agnès PALTOR I LLUÍS
Barcelona

Salvador PARDO I HERRERO
València

Josep Lluís PAU I ROIGÉ
Reus (Baix Camp)

Albert PERERNAU I BORRALLERAS
Badia del Vallès (Vallès Occidental)

Mercè REQUESENS I TORRELLES
Cambrils (Baix Camp)

Jordi ROBLES I BRAU
Barcelona

Antoni ROCA I VALLMAJOR
Barcelona

Laia ROS I BLANCO
Torelló (Osona)

Núria RUIZ I MORILLAS
Tarragona

Miquel-Àngel SÀNCHEZ I FÈRRIZ
Barcelona

Maria SARRET I PONS
Barcelona

Antoni SOLÀ I FISAS
Barcelona

Elisabet SOLÉ I SOLÉ
Barcelona

Mireia TOMÀS I GINER
Barcelona

Xavier TOMÀS I MORER
Barcelona

Fèlix URPI I TUBELLA
Barcelona

Elisenda VILAJOLIU I GALCERAN
La Sentiu de Sió (Noguera)